

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Eenzijdig vertrouwen.

Het groote argument bij de verdediging van het Nederlandsch-Belgisch Traktaat in de Tweede Kamer aangevoerd was ontleend aan de internationale gedachte, welke ook ons land behoort aan te kweken.

De andere argumenten maakten op ons althans een poveren indruk.

Wij kunnen begrijpen, dat de Kamerleden zich een oogenblik aan de suggestieve rede, welke Minister Van Karnebeek in eerste instantie uitsprak, niet konden onttrekken.

Maar wie deze rede in de rustige sfeer van het studeervertrek uit de Handelingen aandachtig nalaas, moest dadelijk de zwakke plekken opmerken.

De officiële verklaringen, welke men hem van Belgische zijde op zijn verzoek, schriftelijk had doen toekomen, gaven eenige verlichting.

Doel zulke verklaringen staan natuurlijk niet op één lijn met wat in een Traktaat is vastgelegd.

Hadden zij zakelijk in het Traktaat zelf kunnen worden ingelascht, zoo zou dit waarborg hebben geboden.

Maar wie garandeert, dat latere ministers bij eventueel konflikt de verklaringen van hun voorgangers niet als private meeningen ter zijde zullen schuiven en zich aan de letter van het Traktaat wenschen te houden, welke hier en daar voor meer dan één uitlegging vatbaar is?

Zijn beroep op vroegere antwoorden van de Rotterdamse Kamer van Koophandel en van den Rotterdamse burgemeester Mr Zimmerman viel daarop gevolgde publicaties geheel in het water.

De vrees, dat dit Traktaat een bron van konflikt zal worden is bij ons evenmin als bij wellicht het grootste deel van ons volk weggenomen.

Want dat de volksvertegenwoordiging het volk in deze zuiver representeerde, wagen wij te betwijfelen.

Het eenige argument, waarvoor wij op zichzelf genomen veel voelen is dit, dat ons land er het zijne toe behoort bij te dragen dat het onderling vertrouwen tuschen de volkeren van Europa worde hersteld, ja op hooger plan worde geheven.

Wij zouden niet zulk een varig voorstander van een gezond internationalisme moeten zijn om dat niet op ons te laten inwerken.

Toch gelooven wij, dat hierbij veelmeer een ziekelijk, dan een gezond internationalisme aan het woord was.

Laat ons dit met een voorbeeld mogen illustreren.

Gezond internationalisme brengt mee, dat de bewapening der verschillende mogendheden tot het uiterste minimum worde beperkt.

Maar ziekelijk wordt het internationalisme, wanneer het een regering het besluit ingeeft om geheel gecoördineerd zulk een uiterst beperkte bewapening in te voeren in het vertrouwen, dat andere mogendheden dit voorbeeld wel zullen volgen.

Tegen eenzijdige beperking van bewapening bleef ons land gelukkig gekant.

Wederzijdsche beperking moet geëischt.

Alleen het onderlinge en wederzijdsche zuivert de atmosfeer van wantrouwen.

Maar ziet, wat men ten opzichte van de bewapening terecht niet wil, wil men bij het onderhavige Traktaat juist wel.

De onderteekening van dit Traktaat beteekent voor Nederland een soort van eenzijdige ontwapening.

Het spekuileert op een toekomstig herstel van vertrouwen, maar laat de éne vogel in de hand vliegen.

Ware er werkelijk wederzijdsch vertrouwen geweest, dan zou men van Belgischen kant op het sluiten van dit verdrag, dat voor Nederland geen noemenswaardige bate oplevert, niet gesteld zijn geweest.

Een veel grootscher gebaar ware het geweest, indien België slechts te kennen had gegeven, dat het op een mildere toepassing van het oude Traktaat rekende.

Of wanneer het zijn verlangens incidenteel had kenbaar gemaakt en ze niet in één Traktaat had aanéengestroomd.

Nog andere manieren, waarop het wederzijdsch vertrouwen had kunnen spreken, zijn denkbaar.

Wij kunnen het niet anders zien of dit Traktaat doet aan het gezonde internationalisme ernstig afbreuk.

Evengoed als eenzijdige ontwapening of eenzijdige vrijhandel.

En het mag haast een mysterie heeten hoe heldere koppen, die deze laatste uitwassen van ziekelijk internationalisme zoo krachtig bestrijden, de eerste, die een niet minder ernstige uitwas is, zoo rustig laten laten groeien.

Er zijn er, die de hoop voeden, dat de Eerste Kamer het verdrag zal verworpen.

Het is misschien veiliger een afwachtende houding aan te nemen.

Wel zal men er zich op moeten bezinnen, hoe het gevaar van dit ziekelijk internationalisme kan worden gestuit en op welke wijze de eventuele gevolgen ervan kunnen worden bezworen.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

Morie Metz-Koning. †

Op het einde der vorige maand is te Ascona, in Zwitserland, overleden, de Nederlandsche Schrijfster Morie Metz-Koning, die ongeveer 25 jaar geleden, een van de Auteurs van den dag was. Opgeleid voor de studie der muziek, wijdde zij zich, na de omhulding van haar huwelijk met den medicus H. W. Marx (in oudere tijdschriften vindt

men haar steeds Morie Marx-Koning genoemd), geheel aan de literatuur en ook na haar tweede huwelijk met den arts J. C. Metz te Vaassen, bleef ze de literaire kunst beoefenen. Een vrij aanzienlijke reeks proza-geschriften en dichtbundels, meestendeels daterend uit de jaren 1900-1910, geven van dien literairen arbeid getuigenis.

Omdat Morie Metz-Koning in haar tijd behoorde tot de Auteurs die een vrijwel algemeene bekendheid hadden, en zij een eigen plaats innam in de literatuur-historie van het begin dezer eeuw, vooral ook, omdat sommige van haar boeken in onzen christelijken kring veel gelezen zijn, lijkt het mij niet ondienstig, van haar werk eenigen indruk te geven, nu ze, 64 jaar oud, is overleden.

Min of meer stond Morie Metz-Koning op den overgang van de 80-er jaren naar den nieuweren tijd, in zoverre in haar werk enerzijds iets was van de abstracte schoonheidsgenieting, zooals die door Kloos werd voorgestaan en aan den anderen kant daarin zich openbaarde de sociaal-ethische strekking, die zich omstreeks 1900 in de literatuur een plaats ging veroveren. Uit deze positie laat het zich misschien verklaren, dat men, bij het lezen van wat over Morie Metz-Koning's werk geschreven werd in dien tijd, zoo geheel verschillende beoordeelingen aantreft, tamelijk wel afwijzend (zooals b.v. bij Van den Ouden) zooged als spontaan bewonderend (b.v. bij Jeanette Nijhuis, die haar „groote eerbied“, haar „liefde voor de artieste die ons zooveel schoons te genieten gegeven heeft“ uitspreekt in een klein geschrift „Over Morie Metz-Koning“) en eenigszins ook bij Van Nouhuys in zijn „Nederlandsche Belletrie“. Het is (ik meen door Van Deyssel), met betrekking tot Couperus' „Elise Vere“ opgemerkt, dat literatuur, die zoo gansch verschillende sentimenten wakker roept, daardoor haar betekenis bewijst, en in zekeren zin zou men dat woord ook op het werk van Morie Metz-Koning kunnen toepassen. Feit is in elk geval, dat ze zich met haar eerste boek een plotselinge algemeene bekendheid verwierf.

Dat eerste boek was: „Van het Viooltje dat weten wilde“, (het eenige in onze literatuur, dat in stof en bewerking Van Eeden's nog altijd beroemde Kleine Johannes nabijkomt) en aanstonds deed het zien, in welke richting het talent der Schrijfster lag. Immers, het is een sprookjesbundel, een broosacht fantasie-spinsel, waarvan „het viooltje dat weten wilde“ de voornaamste schets is. En uit de fijnheid van dat teere verhaal bleek onmiddellijk het gevoel van de Schrijfster voor het ideale, naast, voelszins tegenover het reële, en het inzicht in de problemen van het menschenleven. Dat viooltje wil weten, waarom toch het leven zoo wreed is en waarom de schoonheid en de liefde zoo weinig onder de menschen gevonden worden, zoekt naar het geheim, dat er is in den mensch een smachten naar geluk en dat smachten altijd weer in waanoed versterkt. Evenals „De kleine Johannes“ raakt dit in fantasie-vorm gekleede verhaal een diepe en zinrijke levensvraagstuk aan en in de vragen van het viooltje en de beschouwingen daartegenover van den wereldwijzen kikker wordt treffend gesymboliseerd, waarom dit probleem niet tot oplossing komt. Door de droom-sfeer heen wordt hier gewezen op het menschelek lijden en achter het sprookje met zijn subtielen schoonheid ziet de lezer duidelijk en scherp de realiteit.

Geen wonder, dat het boek (een mooie schets daarin is ook „Elize, een sprookje van liefde“, dat alweer een smartelijke levenservaring belijdt) aanstonds de aandacht trok. Het schoone, het poetische van de abstracte schoonheidsgenieting vond hier een gelukkige vereeniging met het reële, het sociaal waarneembare en in den finen, bekoorlijken vorm van het dichtsterlijke sprookje werd hier beschouwing gegeven van en visie geopend op de werkelijkheid van het menschenleven.

In dit genre gaf de Schrijfster verschillende bundels: „Het Beeld op de rots“, „Nachtsilene“, „Van de Zonnebloem, die zou wou zijn“, e.d. En telkens behandelde zij daarin de levensopenbaring onder de menschen, het denken, zoeken, worstelen, de begeerte naar de oplossing van benauwende vragen, die met scherpe contouren in de realiteit staan gegrift. Inderdaad ligt in dit alles veel schoonheid, veel wijsheid ook verborgen, die den lezer stof tot nadenken geeft naast en met genieting.

En dan vinden we in deze sprookjesbeschouwingen ook vaak den Christus als een centrale figuur: de Christus aan het kruis is daar dikwijls het groote symbool van de liefde, de zacht-droevige Liefde, welke kracht ligt in lijden. Met veel talent vinden we deze gedachte b.v. weergegeven in „Het Beeld op de rots“ en in vele andere sprookjes staat bij herhaling deze zich tot den dood gevende liefde als de groote tegenstelling tot den haat en het egoïstisch handelen der menschen gemarkeerd. Op zichzelf ligt daarin wel iets moois en het is te begrijpen, dat ook in den christelijken kring deze voorstelling de aandacht trok. Maar — het behoeft wel niet in den breede betoogd — deze Christus „met de grijze smart-oogen over het wrede der menschen“ is toch niet de Christus der Schriften, de sterke held, die zonde en dood en graf tot overwinning versloot. Heel deze Christusbeschouwing en Christusfantasie gaat aan de

eigenlijke beteekenis van den Christus voorbij, maakt van Hem misschien een object voor zachte, dweperige vereering, maar erkent Hem niet in wat Hij is: de Zaligmaker, die alleen door het geloof de Redder is.

Te minder bevredigt ons de Christus-legende, omdat ze omspinnen is met allerlei socialistische gevoelens van menschenrecht en menschenwaarde en met allerhande occultistische elementen van een vage en verwarde mystiek. En daarom, al is er veel in deze schoone sprookjesvertelling, dat ons in zijn zinnelijkheid treft en ons bekoort, zoo dat we van de lectuur genieten kunnen, voldoen kan ze ons niet, omdat ze de problemen ten slotte onder een andere beliching brengen dan de onze is. En er is, het zij hier nog eens met nadruk gezegd, in onze christelijke beschouwing altijd plaats voor aesthetische waardeering, maar die is nimmer los van ons religieus en ethisch denken.

Ook op het gebied der romankunst heeft Marie Metz-Koning zich bewogen. En het voornaamste werk, dat ze op dat terrein heeft voortgebracht, is geweest de roman in twee deelen: „Gabriëlle“. In dit verhaal van een jong-meisjesleven heeft de schrijfster gestalte gegeven aan haar gedachten over de plaats van het jonge meisje in het conventie-leven en haar verhouding tegenover de fatsoens- en moraalbegrippen van dien tijd. In „Gabriëlle“ is tegenover het knap, behaagziek, oppervlakkig meisje van stand, dat zij krachten haar maatschappelijke plaats is, gesteld het tot zelfbesef ontwakende meisje, die alle vormelijkheid en conventieband haat, die de onwaarheid en schijn ziet van de heerschende fatsoensbegrippen en naar werkelijke moraliteit staat, de angstvallig bewaarde standsgrootheid gaarne ten offer brengt aan sociaal-gevoel. En in de ontgucheling, die Gabriëlle moet ondervinden, zoo, dat ze haar milieu verlaten moet om elders rust te zoeken voor haar geschokte ziel, heeft de Schrijfster het jammerlijk beeld willen tekenen van een samenleving, die voor zulk een geestelijken adeldom geen waardeering heeft, dien ook niet begrijpt, maar als „uit den loep vallend“ verworpt.

Intusschen, gezien de geheele persoonlijkheid der Schrijfster en haar denken, zooals we het kennen uit haar geschriften, is deze roman een echt tendenz-type, dat door felle contrasten tot het gestelde doel komen wil. Die contrasten zijn hier zoo scherp (b.v. in de figuur van de Tante, die altijd in huishoudelijke dingen bezig is, in de geschiedenis van het verleide fabrieksmeisje, in de persoon van Gabriëlle's zuster Lucie, enz.), dat de kracht van het verhaalde gebroken wordt en de tendenz het artistieke overwoekert. Aanbevelenswaardige lectuur is daarom deze roman niet, ook weer, omdat het ideaal der Schrijfster voor de zich ontwikkelende vrouw niet het onze is.

Maar zeer merkwaardig specimen van literatuur is het toch ongetwijfeld, omdat het weergave is van een gevoel, dat leefde en nog steeds leeft en het denken van den tijd op dit punt duidelijk demonstreert. Rondom het boek is dan ook veel geschreven en gezegd, beoordeeling ook van zeer onderscheiden toon, en die tegenstrijdige gevoelens typeeren den roman weer in zijn betekenis.

Wat we hier, in kort bestek zeiden, moge genoeg zijn om de Schrijfster, wier doodsbbericht de herinnering aan haar werk verlevendigde, te karakteriseren. Dat ze een Auteur is geweest van rijk dichterlijk talent, een dichteres, ook in haar proza, een vrouw van zeer fijn gevoel en diep inzicht in het leven en de levensraadselen is zonder twiifel. Dat ze ook voor haar tijd, die in structuur van den onzen verschilt, van betekenis is geweest, is niet minder waar. Daarom verdient ze haar plaats in de literatuurgeschiedenis.

De geest van haar werk ligt echter te ver weg van de christelijke levensgedachte, dan dat onzerzijds die waardeering mogelijk zou zijn, waarop het artistieke gehalte van haar kunst recht geven zou. Want, nog eens, ons schoonheidsgenieten wordt niet alleen door aesthetische normen bepaald.

C. T.

PERS-SCHOUW.

Over Strindberg.

„De Gereformeerde Kerk“ is niet altijd even onderwijdend. Maar ds H. Bakker, als hij weer in zijn oudtrant terugkeert, kan veel goeds in het blad geven. Dezer dagen trof mij zijn artikel over Strindberg. We lezen:

Tot dusverre was August Strindberg, een van de veelgelezen Zweedsche schrijvers, mij vreemd. De vacantie met haar vele koude, regenachtige dagen bood ruimschoots gelegenheid om ook met hem kennis te maken.

Ik las één zijner voornaamste boeken: De Zoon der Dienstvaagd; of zooals het beter vertaald wordt en het dan ook door Frans Coenen wordt aangeduid: De Zoon van een Meid.

Een merkwaardig produkt! „De ontwikkelings-geschiedenis van een ziel“, zoo omschrijft Strindberg zijn boek nader. Hij had ook kunnen zeggen: „van mijn ziel“. Want de schrijver geeft een biografie van zichzelf; en ontleedt, van de eerste aanvallen af, zijn leven tot in de fijnste deelen.

Even later:

In zijn boek, hierboven genoemd, treedt een man voor 's voetlicht, die een sterken indruk maakt van waarheidsliefde. Van plooiën en schikken heeft hij geen ingekaderden afkeer. Met zijn scherp zinn voor analyse, d.w.z. de dingen ontleed, uitpluizen, open en bloot leggen, tot in de kleinste en leerste deeltjes bezien en beoordeelen, ging hij allengs hater wat hij het meeste liefhad. Den ouden strijd van ideaal en werkelijkheid heeft Strindberg tot het bittere einde toe in zijn hart, in zijn eigen leven uitgestreden. Hij ging erin tenonder.

Als een vereenzaamde, een verbitteerde bleef deze criticus-dichter-philosoof-criticus hard voor zichzelf en hard voor een ander, lensloot achter. „Maar toen was ook meteen alle evenwicht in zijn geest teloorgegaan en hij nu verder ten prooi aan de ongecontroleerde machten van verbeelding en gevoel, die hem al meer van de werkelijkheid afzonderden in eenzaamheid en waanzin, tot de dood zich over hem ontfermde”, zegt Frans Coenen, die een inleiding schreef voor zijn boek.

In zijn autobiografie, zoo zegt de Bakker, geeft Strindberg een „levendige teekening van de ontzettende gevolgen eener opvoeding, waarin de liefde mist”. Waarom, zoo vraagt de Bakker,

Waarom is Strindberg in zijn vervolgingswaan zijn ten slotte iedere uiting van vriendschap, dankbaarheid, opoffering, gaar hater, verguizen, beloonen met afkeer en vijandschap, ja uitbarstingen van woede? Hoe komt het, dat hij, uit zijn brieven het jammerlijke onvermogen om van een ander iets aan te nemen, telkens weer spreekt? Ja, dat hij in zijn vrienden, in allen die hem hebben liefgehad, bewonderd, gediend, zijn eerste vijanden zag? Dat hij ten slotte temidden van de grootste ellende en verlijding zich het behagelijkst mocht gevoelen, „zoo als een saluander zich behagelijk voelt in het vuur”, gelijk een van zijn levensbeschrijvers het uitdrukt.

Waar ligt de diepste grond?

Zelf geeft hij dat aan.

In de opvoeding.

Natuurlijk speelt aanleg en karakter ook een rol.

Wat die opvoeding betreft, lezen we:

Opmerkelijk is het, met hoeveel minachting Strindberg zich uitslaat over het familieleven. „O prachtige, zedelijke instelling, heilige familie, onaanvechtbare goddelijke instelling, die den staatsburger moet opvoeden tot oprechtheid en braafheid. Gij zoogenamde „bakermat op de deugd”, waar onschuldige kinderen door foltering tot hun eerste leugen worden gedwongen, waar de wilskracht wordt verlamd door de tyrannie, waar het zelfbewustzijn gedood wordt door bekrompen egoïsme! Familie — zij zijt de bakermat van alle ondeugden, de verzorgingsinstelling voor alle gemakzuchtige vrouwen, de ankersmederij voor den familie-verzorger, en der kinderen hel”. Of op een andere plaats: „Hij voelde, dat de familieoverheersching hem schaamde en niemand nuttig was; hij kwam in verzet tegen die verdrukking. Zijn ouders, die hem nooit liefde hadden betoond, maar dankbaarheid hadden geëischt, omdat ze hem, als uit gemede, en terwijl ze hem verootmoedigden, het hem rechtmatig toebehoorende gaven, toonde hij nu zijn werkelijke gevoelens. Ze waren hem anti-pathiek; hij betoonde hen koelheid.”

Vervolgens merkt de Bakker op:

Niettemin stelt Strindberg's autobiografie De Zoon van een Meid (en die meid, een buffetjuffrouw, is dan zijn eigen moeder, met wie zijn vader, van adellijken bloede, te kwader ure een verbintenis aanging) in het licht, hoe oprechtheid en liefde de grenzen zijn, waarop het samenleven van ouders en kinderen moet rusten. „Zoo werd hij opgevoed door de meiden, en zoo worden wij allen opgevoed door de laagste klassen. Dat is hun onbewuste wraak — onzen kinderen ons afgedankt bijgevoel te geven... Waarom geeft de moeder dit meest gewichtig deel van haar macht uit handen, zij die van den vader het brood ontvangt, opdat ze nu kinderen zal opvoeden? Johan's moeder had nu en dan 's avonds met hem; meestal evenwel deed dit het kindermisje. Zij had hem zoodoende ook een oud-katholiek gebedje geleerd met de woorden: Er ging een engel om ons huis met twee vergulde kaarsen, enz.”

Gezegd het huis, waar de moeder deze heiligste taak niet verwaarloost, maar de kinderen 's avonds aan haar schoot knielen liet en hen leert zich te buigen voor den almachtigen God, Hem de schuld te belijden en uit Zijne handen ook vergiffenis en bescherming aan te nemen. Wie Strindberg's boek gelezen heeft, begrijpt de ontwrichting van het maatschappelijk leven een beetje beter. En ook, dat iemand luide prediken kon: Geef ons moeders!

Over de kastijding zegt hij:

Wanneer hij het heeft over nukkigheid, dan zegt hij, dat het kind op zoo'n oogenblik om klappen bedeld als om medicijn. „Maar, laat hij er dan op volgen, er is een andere manier om de boze geesten uit te bannen. Men neemt het kind in zijn armen, zooals het de magnetische kracht van een vriendelijkgezind mensch voelt en het bedaart. Die manier is beter dan elke andere.”

En over den godsdienst:

Nu beziet hij, gekomen tot de jaren des onderscheids, den godsdienst, die bron van alle goed, als een kwaad. Op deze manier: „De vroomeid was wat het Spiritisme nu is, een goedkope geleerdheid, een zoogenoemd hoogere kennis van verborgene zaken, en ze werd daarom met hartstocht omhelsd door alle vrouwen en ongeleerden.” Terwijl hij zijn eigen karakter heel eenvoudig, Darwinist als hij is, beschouwt als het resultaat zijner geboorte: „Hij was treurzaam geboren. Zijn moeder had gediend, en haar ganse jeugd lang gehoorzaamd, en was als buffetjuffrouw heles gewoest tegen allen.”

En was er in zijn jonge leven een tijd, dat hij Jezus zocht, zooals hijzelf bekend, straks lijkt het Nietzsche-ideaal hem heerlijk: „Als de deur was opengegaan, en de Gekruisigde hem het binnen had toegeroepen, zou hij niet verheugd zijn geweest. Zijn vleesch was te jong en te gezond om naar kruisiging te verlangen.”

Maar vrede had Strindberg niet, toen hij den Gekruisigde den scheidbrief had gegeven en den godsdienst uit zijn levensboek geschrapt.

Frans Coenen noemt Strindberg een der „verdoemde zielen”.

Inderdaad; verdoemenis is niet een woord alleen voor de eeuwigheid.

Is het niet Strindberg zelf geweest, die in zijn „Totentanz” iemand laat vragen: „Geloof jij niet aan een hel? En je zit er al midden in?”

Over den „Dooden-Zondag”.

Er komt veel critiek op de instelling van een „dooden-zondag”, die is uitgebreid in den liturgischen (velen zeggen: romaniseerenden) hoek van den protestantschen akker.

De K. v. Anken zegt ervan in de „Geref. Kb. v. Delft”:

Het treft telkens weer, dat in kringen, waar het anti-papisme niet geheel onbekend is, de methoden van Rome keer op keer navolging vinden. En daar, waar de principieele bestrijding van het Pausdom of niet of zeer zwak gevonden wordt, merkt ge keer op keer, dat ze Rome's invloed ondergaan.

Al weet ik van tevoren, dat men het aan de overzijde zal ontkennen, nochtans meen ik, dat de invoering van den Dooden-Zondag door het bestuur van de Duinoordkerk te Scheveningen op die lijn ligt. Zelfs heeft men geen moeite gedaan om dien schijn te ontgaan door tenminste den datum naar een heel anderen tijd van 't jaar te verleggen. Want 't Protestantisme van de Duinoordkerk volgt Rome zelfs daarin, dat ze het gedenken der dooden amstreeks 2 November wil plaatsen.

Op 2 Nov. immers viert Rome Allerzielen. De dogmatische grond voor dezen feestdag ligt op het gebied van de voorbede voor de Dooden en het opdragen van de mis voor hen. Nu kent de oude Kerk tweeërlei dooden, die tot haar kring behooren; zulken, die voor de Kerk gestorven zijn, dat zijn de Martelaren, en zulken, die wel is waar niet voor de Kerk, maar dan toch in het geloof zijn gestorven. Voor de Martelaren bidt de Kerk niet, behoeft ze niet te bidden. Zij hebben geen voorbede nodig. Maar die tweede rubriek is wel voorwerp van voorbeding.

Blijkbaar is voor deze Doodengedenking het eerst een vastendag vastgesteld door Odilo van Clugny, voor de Cluniancensers, een monnikorde.

Bij het optreden van Luther heeft hij ook terstond op de afschaffing van dezen vierdag aangedrongen. De leer van het vagevuur, de mogelijkheid van reiniging na den dood, verwierp hij als niet Gods Woord in strijd. Nochtans is het hem in zijn tijd niet gelukt de afschaffing in Keursaksen door te voeren.

Toch is op Protestantschen bodem al heel spoedig de Dooden-Zondag, Allerzielen verdwenen. Hoe wel het Protestantisme er niet heelmaal los van raakte. En bijzonder merkwaardig is, dat het rationalisme de invoering van een dooden-feest verlangde.

Ook de Hernhutters in hun litanie op Paaschmorgen gedenken de dooden. En het eigenaardig verschijnsel, dat vooral in overwegend Roomsche streken op Allerzielen ook protestantsche Christenen de graven hunner geliefden versieren, wijst erop, dat de invloed van Rome zich hier laat gelden.

Klaarlijklijk zijn de overwegingen voor invoering van een Dooden-Zondag nu van anderen aard. Niet zoozeer uit rationeele overwegingen als wel uit gemeentelijke oorzaken.

De Gispens merkt in de „Geref. Kb. v. Scheveningen” op:

Met verbazing namen we kennis van deze Protestantische nieuwigheid.

Krijgt men niet den indruk, dat allen, die in die gemeente sterven, zalig zijn geworden?

De keuze der teksten en de woorden van de voorgangers doen ons het denken.

En dan te vragen aan Jezus, „om onze eerbiedige groeten te brengen naar de „overzijde”, gelijk De Crantzberg het zeide, of uit te roepen: „Heb dank, machtige Heiland, in U groeten we onze gestorvene vrienden — Amen”, gelijk De Snothlage sprak.

Het is een zonderling danken, en een zonderling bidden... dat groeten van de gestorven vrienden! Daaraan schijnt het nieuwe Protestantisme te gaan, dat vooral de liturgie noodig heeft: wonderlijke en droeve verschijnselen brengt het!

De „Geldersche Kerkbode” heeft zelf 2 artikelen erover.

De Renting merkt op:

Waarom toch zou men op dezen weg blijven stilstaan?

Als „Allerzielen” in „Protestantschen” vorm weer kan worden ingevoerd, waarom dan ook niet „Allerheiligen”?

Zoo langzamerhand krijgt men een lange reeks van bijzondere „Zondagen”. Vreides-zondag, Zedings-zondag, Jeugd-zondag, Dooden-zondag, dat er geen tijd meer overblijft, om op onderwetsche manier het Evangelie van Christus naar de Schriften te verkondigen en in den gewonen Dienst des Woords de gemeente des Heeren te onderwijzen in de dingen die we noodig hebben te weten tot zaligheid.

Bij de „inwijding” van de Duinoordkerk hadden er, wanneer ons geheugen ons niet bedriegt, allerlei vreemde ceremoniën plaats.

En het schijnt wel, dat men op denzelfden weg voortgaat.

En de Kunst zegt:

Wij hebben altijd tegen uitbreiding van de liturgie

en tegen de z.g.n. liturgische diensten het bezwaar gevoeld dat in den eeredienst de prediking van het Woord daardoor naar achteren werd gedrongen en de vormdienst er voor in de plaats kwam.

Liturgische handelingen, die aanvankelijk wel stemmen opwekken, maar al spoedig doode vormen worden en nooit zullen kunnen vervangen de levende verkondiging van Gods Woord waaraan de Heere de werking van Zijn Geest wil paren.

De eerste viering van dezen Dooden-Zondag heeft nu 7 Nov. plaats gehad.

Er was een dienst van anderhalf uur.

De twee predikanten, Crantzberg en Snothlage hebben daarbij ieder tien minuten gesproken. Overigens is de tijd besteed aan liturgische handelingen, zooals Orgelvoortrachten (o.a. een treurmarsch van Beethoven en koraalmusiek van Bach), voordrag van enkele deelen der Schrift, gezang der gemeente, enz.

Hij citeert nog het „Handelsblad”:

„Eenige gemeenteleden, die den dienst hebben bijgewoond, verklaarden zeer onder den indruk ervan te zijn geweest. Zij meenden, dat de stampvolle kerk alleen reeds bewees, dat met deze viering van den Dooden-Zondag, deze protestantische herlenking der dooden, aan een behoefte der protestanten werd voldaan.

Intusschen had men wel het gevoel, dat met dezen dienst „een nieuwe stap naar Rome” was gedaan.

Inmiddels blijft de stem van Petrus spreken. Hij gaat van de dooden afzien om naar het Evangelie te zoeken — tot bij de graven. „Want daartoe is ook den dooden het Evangelie verkondigd geworden, opdat zij wel zouden geoordeeld worden naar den mensch in het vleesch, maar leven zouden naar God in den Geest. En het einde aller dingen is nabij; zijt dan nuchteren en waakt in de geboden.”

„Onpartijdig” oordeel.

Men beweert nog altijd dat persoonlijke motieven hebben geleid tot de afzetting van dr Geelkerken en de v. d. Brink e.a. Hoe dwaas deze bewering is, tenzij ze incidenteel bewezen wordt, blijkt wel uit het feit, dat zelfs vrienden van de afgezette predikanten publiek betuigen, dat het niet anders kon. In „Geref. Kbl. v. Maassluis e. a.” schrijft Mr P. B. Bouman:

Want wel is: De van den Brink een vriend van mij, doch dat zou mij, indien ik dezen zomer zitting had gehad in de classis Haarlem, stellig met weerhouden hebben om door mijn stem, zij het dan ook niet een bloedend hart, tot zijne afzetting mede te werken.

Voorts bevat het zelfde orgaan een uittaling van Mr v. Haeringen te Rotterdam. Het

bleekt uit een correspondentie tusschen de H. J. Heida en mr. van Haeringen, dat laatstgenoemde bezwaar heeft tegen de H. C. v. d. Brink. Het betreft een vergadering in Kralingen gehouden, waarin ook de v. d. Brink optrad, met het doel, om zooals de Heida het uitdrukt, „zijn bekende beschuldigingen tegen de Geref. kerken te kunnen niten”. Mr van Haeringen zegt nu in het openbaar:

„Ik ontvang de uitnodiging van de Gereformeerde Jeugdcentrale te Kralingen reeds maanden geleden, toen noch de Jeugdcentrale, noch ik iets afwisten van een vergadering, waar de van den Brink zou optreden. Bovendien was aan de Gereformeerde Jeugdcentrale te Kralingen door mijn eigen mededeeling bekend, dat ik het met de strekking van het advies van de van den Brink niet eens was en het betreurde, dat hij dit in een publieke vergadering had gegeven en dat ik het presidium diervergadering niet zou hebben aanvaard, indien ik geweten had, dat een dergelijk advies zou zijn gegeven.”

Dit alles heeft toch wel iets te zeggen voor wie alleen aan inquisitie denkt.

Kerkorgels.

Over het verfoeilijke footenstelsel bij de gunning van den bouw van kerkorgels zegt A. Brom Jr. in het „Alg. Weekbl. voor Chr.dom en Cultuur” rijpe dingen. O.m.:

Met deze footenstelselzeggery raken wij de ergste fouten bij de voorbereiding van den bouw van een orgel. Het is een kanker van de kwaadaardigste soort. Het is duidelijk dat deze foot gegeven wordt ten nadele van de betrokken gemeente, ten koste van de kwaliteit van het orgel. Dat alleen is in hoofdzaak de verklaring dat er in de laatste jaren zoo weinig kerkorgels van den eersten rang gebouwd zijn: de funkeering was al ondermijnd voor men aan den bouw toe was. De hier signaleerde misbruiken hebben in 1916 voor een niet gering deel geleid tot de oprichting van den Ned. Klokken- en Orgelraad, die deze uitwassen energiek tegenging en nu, na tien jaar, een aanzienlijke verbetering kan constataren, al is het door den Raad gestelde ideaal nog lang niet verwezenlijkt.

Reorganisatie.

Over de reactie, die het vaandelwoord „reorganisatie der Ned. Herv. Kerk” bij vele strijdloze leden wekt, schrijft W. A. Hoek in het „Alg. Weekbl. voor Chr.dom en Cultuur”:

Van de wijsheid der kinderen naar die der reorganisatoren is a long way. Doch het vliegtuig der gedachte vaart snel.

Een groot kind was mijn vriend, de oude Geldersche boer, die achtereenvolgens of gelijktijdig de honores der dorpsgemeenschap van collectant, diaken, ouderling, notabel, gemachtigde in het kiescollege en kerkvoogd ontving, every inch van zijn trouwe ziel een kerkelijk man.

Toch was hij alles, behalve confessioneel.

Daarvoor was zijn blik te geconcentreerd. Confessioneel aandacht waakt over geheel de kerk der vaderen. Voor hem echter eindigde in alle opzichten de terra cognita bij den IJssel. Doch hij kende de wereld, waarin hij was opgegroeid en hij had haar lief zooals alleen een hoer zijn land en zijn kerk kan liefhebben.

Wanneer ik nu aan mijn autochtoon het reorganisatie-program ontvouwd zou hebben, zou hij waarschijnlijk het verweerde hoofd schuddend, hebben geantwoord: „laot die lui h'r eigen kerke terecht maaken, maar van onze kerke blyft sie af!“

Wie zou het den man ook kwalijk nemen, als het reorganisatie-gereep, eer het werkelijk wakker maken kon, haastiglych achtervolgd wordt met den nog altijd misbruikten tekst-in-vertaling: „In stilheid... zal uwe sterkte zijn“?

Misschien dat men ook dat misbruik nog binnenkort canoniseeren zal door er een paradox in te ontdekken.

K. S.

BOEKBESPREKING.

„Palestina en het land van den Jordaan. 235 kunstfotographieën opgenomen door Ludwig Preiss, met inleiding en bijdragen van Prof. Dr. A. Noordzij. Kampen. — J. H. Kok.

Zou dit boek niet het schoonste zijn, dat de drukkerij van den heer Kok verliet?

Het is een lust voor het oog. Meer dan één plantwerk over Palestina hebben we gezien. Maar geen, dat zich hiermee kan meten.

Hier vindt men niet de foto's, welke bijna ieder kent en zoo zachtjes aan wat beginnen te vervelen.

Zij hebben alle de frisheid van het nieuwe en konden uit aesthetisch oogpunt niet beter zijn verzorgd.

De bijdragen van prof. Noordzij zijn kort, zakelijk en voorzover wij erover kunnen oordeelen, ook ter zake kundig. Met een uitlating op bl. 159 kunnen wij ons echter niet vereenigen. Zeker a slip of the pen. Jammer, dat die in dezen druk niet meer gekorrigeerd kan worden.

Voor de komende feestdagen houde men dit prachtwerk in gedachten. HEPP.

In Wolters' serie „Marnix-trukken“, die in betrekkelijk korten tijd al meer dan 20 deelen „Lectuur in de moderne talen voor de Christelijke scholen voor voortgezet onderwijs“ bracht, verscheen het tweede deel van „Von Goldenen Überfluss, Deutsches Lesebuch für die Unterklasse, herausgegeben von J. Karsten, J. H. Schouten en J. Zuidweg“ (J. B. Wolters U. M. Groningen, Den Haag). Het boek, met heldere zwartdrukfragmenten en illustraties (van Johan Dijkstra) versierd, bevat een aantal prozafragmenten en gedichten van oudere en jongere duitse auteurs en is, als de andere deelen, voorzien van een Hilfsbüchlein. 't Is

een uitgave voor het onderwijs, maar ook bij zelfstudie en bij een streven iets van de Duitse literatuur te kennen, kan het uitnemende diensten bewijzen. C. T.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Melsterke: F. J. v. d. Ende te Kamperland en E. J. v. Voort te Kootwijk.
Nieuwendam (A'dam-Noord): C. v. Meyendeld te Gapinge-Vrouwenpolder en W. Seinen te Opperdoon.

Beroepen te:

Anna-Jacobpolder: Dr. S. O. Los te Den Haag-Oost.
Eemmen: J. H. Binnema te Kiehlwindweert.
Haarlemmermeer-Sloterweg: F. H. van Loon te Smilde.
Hijlaard: W. H. v. d. Vegt te Draachtster-Compagnie.
Nieuwlande (Dr.): F. Slomp, Cnd. te Ruinerwold.
Ottoland: A. F. Keuchenius, Cnd. te Den Haag.
Sellingen: H. M. Ploeger te Appelscha.

Bedankt voor:

Dronryp: H. Smit, Cnd. te Nieuw-Weerdinge.
Middelburg: H. v. d. Zee te Amsterdam-West.

Intriede te:

Bedum: A. Wijngraarden. Tekst Efez. 2:20-22.

Afscheid van:

Noord-Scharwoude: J. Gillebaard. Tekst Hebr. 13:20, 21.
Hilte: D. K. Wielinga. Tekst Joh. 16:14.

De heer A. A. van der Lee, Theol. cnd. te Hel- en Boelcop (bij Leerdam), die bij de Geref. Kerken beroepbaar verklaard is, zal de eerste maanden een eventueel beroep nog niet in overweging kunnen nemen. Wel zal hij gaarne voorgaan in den dienst des Woords.

De classis Heerenveen der Gereformeerde Kerken heeft peremptoir gexamineerd en met algemeene stemmen tot den dienst des Woords en der Sacramenten toegelaten den heer P. Drenthuis, beroepen predikant bij de Geref. Kerk van Olsheeren.

De classis Dokkum der Geref. Kerken heeft peremptoir gexamineerd en toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten, cnd. J. H. Antuma, te Eumstat, beroepen predikant te Raard.

Naar wij vernemen heeft Dr. C. van der Woude, te Gorredijk, die aangezocht was om als missionair predikant der Friese Geref. Kerken naar Keboemen (Java) te vertrekken, voor een beroeping als zondags bedient.

Door Deputaten voor de Zending worden thans pogingen in het werk gesteld een ander predikant bereid te vinden.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:

Steenwijk: B. v. d. Berg te Heider en C. v. d. Zaal te Deventer.
Den Haag en Leenwarden: A. M. Berkhoff te Amsterdam en S. v. d. Molen te Zierikzee.

Beroepen te:

Rosburg: G. W. Alberis te Zutphen.

Bedankt voor:

Amsterdam-Oost: D. Driessen te 's-Gravenzande.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Scherpenisse: H. Kierst Jan, te Voornendaal.

Bedankt voor:

Vlaardingen: J. Overduin te Werkendam.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Drietal te:

Meppel: Dr. A. H. Edelkoort te Dedemsvaart, Jac. Poort te Almen en G. J. Waardenburg te Zierikzee.

Scheveningen (Vac. L. M. v. Noppen): J. H. Grolle te Hillegom, J. P. Roth te Almkork en Mr. Dr. N. G. Veldhoen te Alphen a. d. Rijn.

Beroepen te:

Geleen-Luthe: H. F. de Puy te Cadzand.
Langerak bez. de Lek: H. G. v. d. Hock, Cnd. te Blijhaven.
Mijdrocht: I. Kieft te Baarn.
Rijssen: J. J. Timmer te Ermelo.

Sexbierum: J. Nauta te Katwijk aan Zee.
Uitwijk en Waardhuizen: J. de Wit, Cnd. te Noordwijkerhout.

Vlaardingen (vac. J. Kat): A. Luteijn te Muiden.
Zegveld: A. J. Hoekstra te Willige-Langerak.

Aangenomen naar:

Oosterbierum: Th. Kramer te Drogelum e.s.

Ter-Apel: H. H. Baudet te Aram.

Wemdinge (Hulpridd): K. G. Kwint, Cnd. te Utrecht.

Bedankt voor:

Huizen: J. H. Th. Rappard te Barmveld.

Lexmond: J. G. Dekking te Kesteren.

Ouddorp: D. Th. Keck te Garderen.

Intriede te:

Breskens: A. Kears. Tekst Hebr. 13:8.

's-Gravenzande: C. E. A. J. Gerrits. Tekst Matth. 28:18.

Helder: Jan. de Pree. Tekst 2 Cor. 12:10.

Onderkerk a. d. IJssel: J. Enkelhaar. Tekst Jes. 55:10, 11.

Pesse (bij Hoogeveen): Cnd. G. S. Pijlgrims. Tekst 1 Cor. 3:11.

Rheden-De Steeg: J. H. Buijs. Tekst Joh. 15:5.

Valthermond: Cnd. J. L. de Wolf. Tekst 1 Thess. 3:12.

Vlughtwede: G. de Wijk. Tekst Gen. 7:16b.

Afscheid van:

Vollenhove: J. W. Swaan. Tekst 2 Petr. 1:10, 11.

Zalk en Veecaten: P. F. v. Noort. Tekst 2 Thess. 2:15-17.

In elk Christelijk gezin behoort naast den Bijbel een wezel te zijn een betrouwbare vertaling van THOMAS A. KEMPIS, DE NAVOLGING VAN CHRISTUS. Schaft U daarom nog heden aan de vertaling van Dr. B. Wielinga. Deze uitgave is voorzien van een prachtige inleiding en verklarende aantekeningen. Zonder eenige uitzondering jult de Christelijke pers deze nieuwe vertaling toe. Dat zegt toch wat voor een boek waarvan zooveel vertalingen bestaan! De vertaling van Dr. B. Wielinga is verschenen bij W. D. MEINEMA, DELFT en is op fraai papier gedrukt in twee kleuren en in buckram gebonden. Prijs f 8.75. In elken boekhandel verkrijgbaar.

DE PIANO- EN ORGELHANDEL
D. A. RIPPEN
Piet Heinstraat 42
DEN HAAG

levert U een prachtig instrument in elk genre voor billijken prijs.

Parochie-indeeling of Kerkplitsing

Een woord over den toestand en de toekomst der Kerk in de groote steden

DOOR

Dr. C. LINDERBOOM

Pred. bij de Geref. Kerk te Amsterdam.

Prijs f 0.35.

Uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE - GOES.

Kerstfeest 1926

Verschenen is de nieuwe catalogus van de Bibliotheek voor Zondagschool en Evangelisatie onder redactie van Dr. J. Douma, J. C. de Koning en Dr. C. Linderboom, bij den uitgever W. D. MEINEMA, DELFT. Deze catalogus wordt op aanvraag gaarne gezonden. Ook School- en Evangelisatiebibliotheken kunnen van deze extra voordelige aanbieding profiteren.

Orgel-aanbieding.

(Nieuwe Orgels)

1 spel 2 reg. f 95.—; 2 spel 13 reg. f 225.—; 2 1/2 spel 14 reg. w.o. f 245.—; 3 spel 16 reg. w.o. f 275.—; 4 1/2 spel 20 reg. w.o. f 315.—; 5 spel 22 reg. w.o. f 355.—; 6 1/2 spel 24 reg. w.o. f 395.—; 7 1/2 spel 26 reg. w.o. f 435.—; 8 1/2 spel 28 reg. w.o. f 475.—; 9 1/2 spel 30 reg. w.o. f 515.—; 10 1/2 spel 32 reg. w.o. f 555.—; 11 1/2 spel 34 reg. w.o. f 595.—; 12 1/2 spel 36 reg. w.o. f 635.—; 13 1/2 spel 38 reg. w.o. f 675.—; 14 1/2 spel 40 reg. w.o. f 715.—; 15 1/2 spel 42 reg. w.o. f 755.—; 16 1/2 spel 44 reg. w.o. f 795.—; 17 1/2 spel 46 reg. w.o. f 835.—; 18 1/2 spel 48 reg. w.o. f 875.—; 19 1/2 spel 50 reg. w.o. f 915.—; 20 1/2 spel 52 reg. w.o. f 955.—; 21 1/2 spel 54 reg. w.o. f 995.—; 22 1/2 spel 56 reg. w.o. f 1035.—; 23 1/2 spel 58 reg. w.o. f 1075.—; 24 1/2 spel 60 reg. w.o. f 1115.—; 25 1/2 spel 62 reg. w.o. f 1155.—; 26 1/2 spel 64 reg. w.o. f 1195.—; 27 1/2 spel 66 reg. w.o. f 1235.—; 28 1/2 spel 68 reg. w.o. f 1275.—; 29 1/2 spel 70 reg. w.o. f 1315.—; 30 1/2 spel 72 reg. w.o. f 1355.—; 31 1/2 spel 74 reg. w.o. f 1395.—; 32 1/2 spel 76 reg. w.o. f 1435.—; 33 1/2 spel 78 reg. w.o. f 1475.—; 34 1/2 spel 80 reg. w.o. f 1515.—; 35 1/2 spel 82 reg. w.o. f 1555.—; 36 1/2 spel 84 reg. w.o. f 1595.—; 37 1/2 spel 86 reg. w.o. f 1635.—; 38 1/2 spel 88 reg. w.o. f 1675.—; 39 1/2 spel 90 reg. w.o. f 1715.—; 40 1/2 spel 92 reg. w.o. f 1755.—; 41 1/2 spel 94 reg. w.o. f 1795.—; 42 1/2 spel 96 reg. w.o. f 1835.—; 43 1/2 spel 98 reg. w.o. f 1875.—; 44 1/2 spel 100 reg. w.o. f 1915.—; 45 1/2 spel 102 reg. w.o. f 1955.—; 46 1/2 spel 104 reg. w.o. f 1995.—; 47 1/2 spel 106 reg. w.o. f 2035.—; 48 1/2 spel 108 reg. w.o. f 2075.—; 49 1/2 spel 110 reg. w.o. f 2115.—; 50 1/2 spel 112 reg. w.o. f 2155.—; 51 1/2 spel 114 reg. w.o. f 2195.—; 52 1/2 spel 116 reg. w.o. f 2235.—; 53 1/2 spel 118 reg. w.o. f 2275.—; 54 1/2 spel 120 reg. w.o. f 2315.—; 55 1/2 spel 122 reg. w.o. f 2355.—; 56 1/2 spel 124 reg. w.o. f 2395.—; 57 1/2 spel 126 reg. w.o. f 2435.—; 58 1/2 spel 128 reg. w.o. f 2475.—; 59 1/2 spel 130 reg. w.o. f 2515.—; 60 1/2 spel 132 reg. w.o. f 2555.—; 61 1/2 spel 134 reg. w.o. f 2595.—; 62 1/2 spel 136 reg. w.o. f 2635.—; 63 1/2 spel 138 reg. w.o. f 2675.—; 64 1/2 spel 140 reg. w.o. f 2715.—; 65 1/2 spel 142 reg. w.o. f 2755.—; 66 1/2 spel 144 reg. w.o. f 2795.—; 67 1/2 spel 146 reg. w.o. f 2835.—; 68 1/2 spel 148 reg. w.o. f 2875.—; 69 1/2 spel 150 reg. w.o. f 2915.—; 70 1/2 spel 152 reg. w.o. f 2955.—; 71 1/2 spel 154 reg. w.o. f 2995.—; 72 1/2 spel 156 reg. w.o. f 3035.—; 73 1/2 spel 158 reg. w.o. f 3075.—; 74 1/2 spel 160 reg. w.o. f 3115.—; 75 1/2 spel 162 reg. w.o. f 3155.—; 76 1/2 spel 164 reg. w.o. f 3195.—; 77 1/2 spel 166 reg. w.o. f 3235.—; 78 1/2 spel 168 reg. w.o. f 3275.—; 79 1/2 spel 170 reg. w.o. f 3315.—; 80 1/2 spel 172 reg. w.o. f 3355.—; 81 1/2 spel 174 reg. w.o. f 3395.—; 82 1/2 spel 176 reg. w.o. f 3435.—; 83 1/2 spel 178 reg. w.o. f 3475.—; 84 1/2 spel 180 reg. w.o. f 3515.—; 85 1/2 spel 182 reg. w.o. f 3555.—; 86 1/2 spel 184 reg. w.o. f 3595.—; 87 1/2 spel 186 reg. w.o. f 3635.—; 88 1/2 spel 188 reg. w.o. f 3675.—; 89 1/2 spel 190 reg. w.o. f 3715.—; 90 1/2 spel 192 reg. w.o. f 3755.—; 91 1/2 spel 194 reg. w.o. f 3795.—; 92 1/2 spel 196 reg. w.o. f 3835.—; 93 1/2 spel 198 reg. w.o. f 3875.—; 94 1/2 spel 200 reg. w.o. f 3915.—; 95 1/2 spel 202 reg. w.o. f 3955.—; 96 1/2 spel 204 reg. w.o. f 3995.—; 97 1/2 spel 206 reg. w.o. f 4035.—; 98 1/2 spel 208 reg. w.o. f 4075.—; 99 1/2 spel 210 reg. w.o. f 4115.—; 100 1/2 spel 212 reg. w.o. f 4155.—; 101 1/2 spel 214 reg. w.o. f 4195.—; 102 1/2 spel 216 reg. w.o. f 4235.—; 103 1/2 spel 218 reg. w.o. f 4275.—; 104 1/2 spel 220 reg. w.o. f 4315.—; 105 1/2 spel 222 reg. w.o. f 4355.—; 106 1/2 spel 224 reg. w.o. f 4395.—; 107 1/2 spel 226 reg. w.o. f 4435.—; 108 1/2 spel 228 reg. w.o. f 4475.—; 109 1/2 spel 230 reg. w.o. f 4515.—; 110 1/2 spel 232 reg. w.o. f 4555.—; 111 1/2 spel 234 reg. w.o. f 4595.—; 112 1/2 spel 236 reg. w.o. f 4635.—; 113 1/2 spel 238 reg. w.o. f 4675.—; 114 1/2 spel 240 reg. w.o. f 4715.—; 115 1/2 spel 242 reg. w.o. f 4755.—; 116 1/2 spel 244 reg. w.o. f 4795.—; 117 1/2 spel 246 reg. w.o. f 4835.—; 118 1/2 spel 248 reg. w.o. f 4875.—; 119 1/2 spel 250 reg. w.o. f 4915.—; 120 1/2 spel 252 reg. w.o. f 4955.—; 121 1/2 spel 254 reg. w.o. f 4995.—; 122 1/2 spel 256 reg. w.o. f 5035.—; 123 1/2 spel 258 reg. w.o. f 5075.—; 124 1/2 spel 260 reg. w.o. f 5115.—; 125 1/2 spel 262 reg. w.o. f 5155.—; 126 1/2 spel 264 reg. w.o. f 5195.—; 127 1/2 spel 266 reg. w.o. f 5235.—; 128 1/2 spel 268 reg. w.o. f 5275.—; 129 1/2 spel 270 reg. w.o. f 5315.—; 130 1/2 spel 272 reg. w.o. f 5355.—; 131 1/2 spel 274 reg. w.o. f 5395.—; 132 1/2 spel 276 reg. w.o. f 5435.—; 133 1/2 spel 278 reg. w.o. f 5475.—; 134 1/2 spel 280 reg. w.o. f 5515.—; 135 1/2 spel 282 reg. w.o. f 5555.—; 136 1/2 spel 284 reg. w.o. f 5595.—; 137 1/2 spel 286 reg. w.o. f 5635.—; 138 1/2 spel 288 reg. w.o. f 5675.—; 139 1/2 spel 290 reg. w.o. f 5715.—; 140 1/2 spel 292 reg. w.o. f 5755.—; 141 1/2 spel 294 reg. w.o. f 5795.—; 142 1/2 spel 296 reg. w.o. f 5835.—; 143 1/2 spel 298 reg. w.o. f 5875.—; 144 1/2 spel 300 reg. w.o. f 5915.—; 145 1/2 spel 302 reg. w.o. f 5955.—; 146 1/2 spel 304 reg. w.o. f 5995.—; 147 1/2 spel 306 reg. w.o. f 6035.—; 148 1/2 spel 308 reg. w.o. f 6075.—; 149 1/2 spel 310 reg. w.o. f 6115.—; 150 1/2 spel 312 reg. w.o. f 6155.—; 151 1/2 spel 314 reg. w.o. f 6195.—; 152 1/2 spel 316 reg. w.o. f 6235.—; 153 1/2 spel 318 reg. w.o. f 6275.—; 154 1/2 spel 320 reg. w.o. f 6315.—; 155 1/2 spel 322 reg. w.o. f 6355.—; 156 1/2 spel 324 reg. w.o. f 6395.—; 157 1/2 spel 326 reg. w.o. f 6435.—; 158 1/2 spel 328 reg. w.o. f 6475.—; 159 1/2 spel 330 reg. w.o. f 6515.—; 160 1/2 spel 332 reg. w.o. f 6555.—; 161 1/2 spel 334 reg. w.o. f 6595.—; 162 1/2 spel 336 reg. w.o. f 6635.—; 163 1/2 spel 338 reg. w.o. f 6675.—; 164 1/2 spel 340 reg. w.o. f 6715.—; 165 1/2 spel 342 reg. w.o. f 6755.—; 166 1/2 spel 344 reg. w.o. f 6795.—; 167 1/2 spel 346 reg. w.o. f 6835.—; 168 1/2 spel 348 reg. w.o. f 6875.—; 169 1/2 spel 350 reg. w.o. f 6915.—; 170 1/2 spel 352 reg. w.o. f 6955.—; 171 1/2 spel 354 reg. w.o. f 6995.—; 172 1/2 spel 356 reg. w.o. f 7035.—; 173 1/2 spel 358 reg. w.o. f 7075.—; 174 1/2 spel 360 reg. w.o. f 7115.—; 175 1/2 spel 362 reg. w.o. f 7155.—; 176 1/2 spel 364 reg. w.o. f 7195.—; 177 1/2 spel 366 reg. w.o. f 7235.—; 178 1/2 spel 368 reg. w.o. f 7275.—; 179 1/2 spel 370 reg. w.o. f 7315.—; 180 1/2 spel 372 reg. w.o. f 7355.—; 181 1/2 spel 374 reg. w.o. f 7395.—; 182 1/2 spel 376 reg. w.o. f 7435.—; 183 1/2 spel 378 reg. w.o. f 7475.—; 184 1/2 spel 380 reg. w.o. f 7515.—; 185 1/2 spel 382 reg. w.o. f 7555.—; 186 1/2 spel 384 reg. w.o. f 7595.—; 187 1/2 spel 386 reg. w.o. f 7635.—; 188 1/2 spel 388 reg. w.o. f 7675.—; 189 1/2 spel 390 reg. w.o. f 7715.—; 190 1/2 spel 392 reg. w.o. f 7755.—; 191 1/2 spel 394 reg. w.o. f 7795.—; 192 1/2 spel 396 reg. w.o. f 7835.—; 193 1/2 spel 398 reg. w.o. f 7875.—; 194 1/2 spel 400 reg. w.o. f 7915.—; 195 1/2 spel 402 reg. w.o. f 7955.—; 196 1/2 spel 404 reg. w.o. f 7995.—; 197 1/2 spel 406 reg. w.o. f 8035.—; 198 1/2 spel 408 reg. w.o. f 8075.—; 199 1/2 spel 410 reg. w.o. f 8115.—; 200 1/2 spel 412 reg. w.o. f 8155.—; 201 1/2 spel 414 reg. w.o. f 8195.—; 202 1/2 spel 416 reg. w.o. f 8235.—; 203 1/2 spel 418 reg. w.o. f 8275.—; 204 1/2 spel 420 reg. w.o. f 8315.—; 205 1/2 spel 422 reg. w.o. f 8355.—; 206 1/2 spel 424 reg. w.o. f 8395.—; 207 1/2 spel 426 reg. w.o. f 8435.—; 208 1/2 spel 428 reg. w.o. f 8475.—; 209 1/2 spel 430 reg. w.o. f 8515.—; 210 1/2 spel 432 reg. w.o. f 8555.—; 211 1/2 spel 434 reg. w.o. f 8595.—; 212 1/2 spel 436 reg. w.o. f 8635.—; 213 1/2 spel 438 reg. w.o. f 8675.—; 214 1/2 spel 440 reg. w.o. f 8715.—; 215 1/2 spel 442 reg. w.o. f 8755.—; 216 1/2 spel 444 reg. w.o. f 8795.—; 217 1/2 spel 446 reg. w.o. f 8835.—; 218 1/2 spel 448 reg. w.o. f 8875.—; 219 1/2 spel 450 reg. w.o. f 8915.—; 220 1/2 spel 452 reg. w.o. f 8955.—; 221 1/2 spel 454 reg. w.o. f 8995.—; 222 1/2 spel 456 reg. w.o. f 9035.—; 223 1/2 spel 458 reg. w.o. f 9075.—; 224 1/2 spel 460 reg. w.o. f 9115.—; 225 1/2 spel 462 reg. w.o. f 9155.—; 226 1/2 spel 464 reg. w.o. f 9195.—; 227 1/2 spel 466 reg. w.o. f 9235.—; 228 1/2 spel 468 reg. w.o. f 9275.—; 229 1/2 spel 470 reg. w.o. f 9315.—; 230 1/2 spel 472 reg. w.o. f 9355.—; 231 1/2 spel 474 reg. w.o. f 9395.—; 232 1/2 spel 476 reg. w.o. f 9435.—; 233 1/2 spel 478 reg. w.o. f 9475.—; 234 1/2 spel 480 reg. w.o. f 9515.—; 235 1/2 spel 482 reg. w.o. f 9555.—; 236 1/2 spel 484 reg. w.o. f 9595.—; 237 1/2 spel 486 reg. w.o. f 9635.—; 238 1/2 spel 488 reg. w.o. f 9675.—; 239 1/2 spel 490 reg. w.o. f 9715.—; 240 1/2 spel 492 reg. w.o. f 9755.—; 241 1/2 spel 494 reg. w.o. f 9795.—; 242 1/2 spel 496 reg. w.o. f 9835.—; 243 1/2 spel 498 reg. w.o. f 9875.—; 244 1/2 spel 500 reg. w.o. f 9915.—; 245 1/2 spel 502 reg. w.o. f 9955.—; 246 1/2 spel 504 reg. w.o. f 9995.—; 247 1/2 spel 506 reg. w.o. f 10035.—; 248 1/2 spel 508 reg. w.o. f 10075.—; 249 1/2 spel 510 reg. w.o. f 10115.—; 250 1/2 spel 512 reg. w.o. f 10155.—; 251 1/2 spel 514 reg. w.o. f 10195.—; 252 1/2 spel 516 reg. w.o. f 10235.—; 253 1/2 spel 518 reg. w.o. f 10275.—; 254 1/2 spel 520 reg. w.o. f 10315.—; 255 1/2 spel 522 reg. w.o. f 10355.—; 256 1/2 spel 524 reg. w.o. f 10395.—; 257 1/2 spel 526 reg. w.o. f 10435.—; 258 1/2 spel 528 reg. w.o. f 10475.—; 259 1/2 spel 530 reg. w.o. f 10515.—; 260 1/2 spel 532 reg. w.o. f 10555.—; 261 1/2 spel 534 reg. w.o. f 10595.—; 262 1/2 spel 536 reg. w.o. f 10635.—; 263 1/2 spel 538 reg. w.o. f 10675.—; 264 1/2 spel 540 reg. w.o. f 10715.—; 265 1/2 spel 542 reg. w.o.